

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

K. k. Landesschulrat für Krain.

Z. 1998.

Laibach am 14. Mai 1904.

An den k. k. Bezirks-Stadtschulrat ergeht der Auftrag, in Gemäßheit der Ministerial-Verordnung vom 22. Mai 1870, Z. 3201, M. V. Bl. Nr. 91, die in seinem Wirkungskreise vorgenommenen Anstellungen von Lehramts-Kandidaten, welche Staatsstipendien genossen haben, zu Beginn des Schuljahres dem k. k. Landesschulrate zur Kenntnis zu bringen und solche im dortigen Schulbezirke angestellten gewesenen Staatsstipendisten zu verhalten, während der ersten sechs Jahre ihrer lehramtlichen Verwendung jede Veränderung ihres Dienstortes dem k. k. Landesschulrate im Dienstwege anzuzeigen.

Für den k. k. Landespräsidenten:

Schaffgotsch.

Dopisi.

Goriško.

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico 9. junija 1904. Prečital se je odlok c. kr. dež. šol. sveta, po katerem so se potrdila naslednja nameščenja: Gospice: Prinčič Olga, def. učiteljicam v Cerovem; Copic Franja, def. učiteljicam v Sv. Križu; Klančič Emilija, def. učiteljicam v Podgori; gospodje: Bratina Karel, def. učiteljem-voditeljem v Žabljah; Kuntih Maks, def. učiteljem-voditeljem na Gorenjepolju; Gradnik Rajmund, def. nadučiteljem v Kozani. Isti je odobril uvrščanje gospice Panzera Alojzije, učiteljice v Ločniku; Struchel Marije, učiteljice v Ločniku, in Komac Ljudmile, učiteljice v Črničah iz III. v II. in Lukman Ane, učiteljice v Št. Ferjanu, iz II. v I. plačno vrsto.

Razprava o novih čitankah in predelanih računicah se je namenila za letošnjo okr. učit. konferenco. — Določila so se petletninska doplačila v smislu razsodbe c. kr. upravnega sodišča z dne 16. dec. 1903, št. 12.993. — Potrdili sta se dve izvolitvi predsednika krajnega šol. sveta. — Dovolilo se je komisiji za oskrbovanje okrajne učit. knjižnice, da po odobrenju zaznamka onih knjig, ki se nameravajo naročiti, od strani gospoda c. kr. okr. šol. nadzornika, nakupi razna dela za okr. učit. knjižnico. — Enemu učitelju-voditelju se je zavrnila prošnja, naj bi se nakazalo izplačilo računa za izvršene poprave, ker niso bile nujne in jih je bil izvedel samooblastno brez pooblastila. C. kr. okr. šol. svet se je namenil, da ne bo izplačeval računov za dela brez prejšnjega dovoljenja, če ta niso nujno potrebna ter se z njimi zaradi preteče nevarnosti ne sme čakati. — Dovolile so se razne večje in manjše šolske naprave in poprave. B.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek dne 23. t. m. ob navadni učni uri v šoli ptujske okolice. Referenti o referatu a) se vljudno vabijo in prosijo, da pridejo k zborovanju. K obilni udeležbi vabi odbor.

Zborovanje „Slovenjegraškega učiteljskega društva“. Kraj: Šmarten. Dan: 5. junija. Nenavzoči: Oni, ki jih vselej pogrešamo. Vzrok: Stanovska nezavednost, ka-li? Kaj šel Železnica je preblizu. Ne morejo si privoščiti 4 ure hodā, kakor oni tovariš s hriba, ināče bi gotovo kakor le-ta redno posečali društvene sestanke. Dnevni red: Tovariš Salamun nam razkazuje svoj vzorno urejeni čebelnjak. Pouči nas na praktičen način o najvažnejših zahtevah umne čebeloreje. Občna sodba: Kdor zna, pa zna. Uspeh: Zbudil je v nas zanimanje za čebelorejo ter napotil tega in onega tovariša, da se je poprime. Delegat tovariš Rozman poroča o letošnji glavni skupščini »Zaveze« v Postojni. Ne zamudi prilike, tovarišem priporočati, naj kolikor možno podpirajo »Zavezine« liste. Izrazi željo, naj se zanaprej delegatom vsaj deloma povrnejo stroški. Tovariš Mencin poroča o prvem občnem zboru »Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic«. Pojasnjuje pomen in delokrog »Zveze« ter predlaga, naj naše društvo ne odlašā več s pristopom. Predsednik podpira predlog, nakar se le-ta enoglasno sprejme. Končno poda tovariš Vrečko še nekatera pojasnila glede statistične tabele A. Za smeh in zabavo skrbi v obilni meri tovariš Košutnik, prednašajoč nam nekatere svojih humorističnih spisov.

Saleško učiteljsko društvo je zborovalo 5. maja dopoldne v Velenju. Udeležba je bila mnogobrojna. G. predsednik Koropec (Šoštanj) je otvoril zborovanje.

G. Hernaus (Šoštanj) je predaval o izpremembi društvenih pravil. Predlagal je, naj se društvo preosnuje tako, da mu kot člani ne pristopajo samo učitelji in učiteljice, temveč vsi, ki se prijazno zanimajo za razvoj šolstva. Z ozirom na to naj dobi društvo tudi novo ime: »Društvo učiteljev, učiteljic in šolskih prijateljev«. Predlog je bil sprejet. V odsek, ki naj bi sestavil nova društvena pravila, so bili izvoljeni šoštanjski gg. tovariši.

G. Trobej (Št. Ilj) je referiral o korakih, ki so potrebni, da se odpravi III. plač. razred. Predlagal je, naj se obrne društvo do »Zaveze spodnještajerskih učiteljskih društev«, s katero naj bi se zedinila vsa spodnještajerska učiteljska društva, in ki bi potem ukrenila, kar je nadalje treba. Predlog je bil sprejet.

Obravnavalo se je potem vprašanje, je li umestno, da okr. šol. svet oprosti poleti učence, ki imajo v glavnih predmetih nedovoljne ali komajzadostne rede, kakor se je že zgodilo. G. nadučitelj Hernaus je bil kot zastopnik učiteljstva v okr. šolskem svetu naprošen, naj interpeluje o tej stvari v prihodnji seji okr. šol. sveta.

Nadalje je predlagal gosp. Hernaus, naj se preosnuje »Učit. Tovariš« v tem smislu, da ne bo samo list za učiteljstvo, ampak za širše občinstvo. Temu pristavi g. Korošec (Topolšica), naj se obrne predsednik do drugih učiteljskih društev, ki bi izjavila svoja mnenja o tej stvari.*

Drugo zborovanje se je vršilo na Paki 9. junija.

Književnost in umetnost.

Lepopisne vaje, navodilo za pisanje brez lineature. Sestavil Janez Levec. I. zvezek. Založil Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. Str. 6+LXX+6, 4°, cena K 2.

Doslej je gojila ljudska šola v Slovencih pravzaprav dve pisavi: počasno, paradno v lepopisnih urah in hitrejšo, za vsakdanjo rabo pri spisju in ostalih predmetih. Seveda, drugače skoraj ni bilo mogoče. Bojazljivo so slikali učenci črko za črko v lepopisnice; strogo so pazili, da zadoste zahtevam učiteljevim glede oblike, leže, velikosti itd. Ko pa je bilo kako stvar hitro zapisati, so se posluževali posebne — recimo svoje — pisave, ki je nasprotovala vsem pravilom estetike in konsekvence. Lepopisje torej ni ustrezalo povsem zahtevam praktičnega življenja, bilo je celo nekaka zavora ostalemu pouku, ker učenci, nevedši hitropisja, niso mogli vselej fiksirati važnih pridobitev iz posameznih ved.

* Ko zvemo, kako si mislijo to preosnovanje, povemo tudi mi svoje misli. Rečemo pa: Širite naš list med ljudstvom. Toliko je vreden že sedaj!

To je dalo priznanemu veščaku v lepopisju glavni povod, da se je lotil obširnega in trudapolnega dela, pokazati učiteljstvu pot, kako navajati učence k praktični pisavi.

Predvsem uvažuje pisatelj splošne predvaje za urjenje pisnih ustrojov (lakti, zapestja in prstov), s katerimi zabranjuje mnoge razvade početnega pouka, s katerimi uri učence v spretnih, prostih in pogumnih gibljajih, s katerimi odpravlja ono znano bojzljivo počasnost prvencev. Vse izvršuje izpočetka v velikem merilu (na celi strani, celi tabli) brez debelih potez ter tako sistematično zatira ročno drvenost in neokretnost. Potom razpolavljanja pisnega prostora prehaja polagoma do manjših oblik, potem vedno hitrejšega taktiranja do primerne hitrosti. Te takomenovane Kesterjeve (Castair, Carstairs) vaje so tem večjega pomena, ker gredo roko v roki s početnim risanjem. V formalnem oziru so pa naravnost neprecenljive vrednosti, ker gotovo vplivajo na razvoj močne volje in samostojnosti, ki jih tako jako pogrešamo pri svojih učencih. Grafologi trde, da morejo sklepati po pisavi na razne duševne sile piscev; ali bi ne mogli tudi mi trditi, da smo s temi smelimi potezami takorekoč injicirali učencem znatno množino duševne energije?

Za splošnimi predvajami pridejo po istih načelih zasnovane predvaje za male in velike črke, trije učni poizkusi, genetiški red in sestavine male in velike abecede, dodatek nekaterih vaj za drugi razred, podrobni učni načrt za osemrazredne ljudske šole, ki bo s primernimi premenami lahko služil vsaki šoli, in pregled šolskih zvezkov, ki je pa le lokalnega pomena.

V uvodu navaja pisatelj načela svoje metode in potrebne opombe glede klopi, sedenja, peres itd.

Reformatornega značaja je posebno točka 12.) uvoda, ki pravzaprav kaže, kaj bi bil rad izvršil pisatelj, če bi mu to dopuščale razmere in ki zasluži, da si jo zapišejo enkrat za vselej za uho naši šablonizatorji in dlakocepci. Zato naj jo navedemo tukaj doslovno:

12. V oddelku D so navedene tudi oblike velikih začetnih črk. Težko je ustreči v tem oziru, ker ima vsakdo svoj okus. Nekaterim učiteljem je oblika črk vse in po njej sodijo vsako pisavo. Tako se otroci uče črke bolj risati nego pisati, ker se vsled samih predpisov o potezih, oblikah, razdaljah itd. nikjer prav ne upajo napravljati pogumnih potez. Glavna stvar ni toliko oblika črk, ampak vaja roke v pravih in spretnih gibljajih. Pisava postane vsled tega nehoti pravilna in gibčna. Tudi novejša reforma lepopisja ima glede oblik zgolj praktični namen, ker stremi zlasti po sestavi abecede, ki bi bila kar najprimernejša za hitro pisanje; zato je proti vsaki obliki, ki se ne da v eni celi potezi pisati (črka T) ali pa neposrednje brez odstavljanja vezati z naslednjo črko (črka s) itd. Ali splošne veljave si še ni pridobila nobena teh novih abeced.*)

Nedvomno je, da bo treba po tej metodi žrtvovati posebno početkom vsakega šolskega leta več ur na korist lepopisju, zato bo pa lahko proti koncu leta na korist spisju odpadlo. Če hočemo postati res praktični, so take izpremene urnih načrtov med letom neizogibne, in učiteljstvo jih bo moralo priporočati pri okrajnih in deželnih skupščinah.

Upamo, da bo vsakdo, ki se zanima za izboljšanje lepopisnega pouka, drage volje segel po tem zvezku lepopisnih vaj in omogočil večjemu sestavitelju hitreje izdajo II. zvezka.

I. II.

Vestnik.

Učiteljski konvikt: »Narodna Tiskarna« v Ljubljani 150 K; g. M. Grubbauer, izdelovatelj šolskih zvezkov od izkupička za tekoče šolsko leto 200 K; gospica Kristina Demšar, učiteljica v Smartnem pri Litiji, nabrala na odhodnici davkarja g. Ignacija Klinca v Robavsovi gostilni 20 K; g. Ferdo Wigle nabral v Pudobu 8 K. Živeli darovalci in njih nasledniki! J. Dimnik, blagajnik.

*) N. pr.: Der Schreibunterricht nach den Forderungen der Gegenwart. V. Erdmann Sack. Leipzig. Dürr'sche Buchhandlung.

Kolekta poštnih znamk za učiteljski konvikt ima že v vseh slojih svoje prijatelje. Na nabiralnih polah vidiš zapisana imena delavcev, obrtnikov, trgovcev, posestnikov, kmetovalcev, duhovnikov in graščakov. Od zadnjic nam je došlo pet kolekt iz krškega okraja, dve iz postojnskega in ena iz litijskega. Učiteljske soproge so pridno na delu in z veliko požrtvovalnostjo pa nabirajo znamke gospodične kolegince. Bodi jim čast in hvala! V krškem okraju so posebno marljive. Kdo bi ne bil vesel takih vrlih koleginc!

Da ne bo prošelj prepisovati, je odbor preskrbel tiskane prošnje, katere blagajnik pravkar razpošilja in sicer po dve v enem zavitku, katere naj prejemnik pošlje potem vsako drugemu adresatu. Seveda, če pa kdo rad še tiskane prošnje prepisuje in pošilja dalje, tembolje za konvikt.

Ta teden bo poskusil blagajnik svojo srečo s kolekto poštnih znamk tudi na Štajerskem in Primorskem. Torej, izvenkranjski tovariši in tovarišice, pozor in takoj na delo. Z združenimi močmi pridemo prej do cilja, kakor pa vsaka kronovina zase.

—mn—

Za rezervni fond: G. Vek. Strmšek, nadučitelj v Medvedovem selu, 38 K, ki jih je nabralo »Šmarsko-rogaško učit. društvo« ob svoji tridesetletnici dne 12. t. m. Marija Kinkela, učiteljica v Kastvu, nabrala med učiteljstvom vološkega okraja 14 K 12 h.

Petindvajsetletni službeni jubilej. Dne 28. junija bo minilo 25 let, kar so prebili na ljubljanskem učiteljskem zrelostni izpit ti-le tovariši: Dimnik Jakob, nadučitelj v Ljubljani, Janežič Janko, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani, Kleč Avgust, učitelj v Ljubljani, Pintar Josip, učitelj v Tunjicah, Trošt Fran, nadučitelj na Igu, Vrezec Janko, nadučitelj v Ribnem, Žirovnik Josip, nadučitelj v Gorjah. Sošolca teh tovarišev sta pa gg. Kecelj Alojzij, učitelj v Ljubljani, in Janko Muren, učitelj v Draščicah, ki sta pa v 3. letniku bila potrjena v vojake in sta zato pozneje maturirala. Stirje sošolci so umrli, in sicer: Bantan Ivan, nadučitelj v Loškem potoku, Bartel Ivan, nadučitelj v Smartnem pri Litiji, Lavrenčič Alojzij, nadučitelj v Št. Vidu pri Vipavi in Vrančič Anton, nadučitelj v Zagradcu. Dva sošolca sta izstopila iz učiteljske službe in sicer: gg. Erblisch Robert in Kosch Ivan.

Zgoraj imenovani jubilarji se vabijo dne 28. junija zvečer na prijateljski sestanek in razgovor v gostilno »Pri levu« (poprej Košenina) na Marije Terezije cesti v Ljubljani. Kdor želi kaj več pojasnil, naj se obrne na nadučitelja Jakoba Dimnika v Ljubljani.

Potnina. Večkrat so se pritoževali učitelji, da kot član stalnega odbora okrajne konference ne dobe niti potnih stroškov povrnjenih, ako se morajo udeleževati sej stalnega odbora, dasiravno so večkrat uro hoda oddaljeni od kraja, kjer se vrši ta seja.

Podpisanec je kot član stalnega odbora za ljubljansko okolico vložil dne 29. aprila 1904 uradno prošnjo, da se mu izplača potnina za udeležbo pri seji stalnega odbora. Na to prošnjo je izdal vis. c. kr. deželni šolski svet odločbo z dne 3. junija 1904, št. 2201, kjer se potnina prizna in se ima ta izplačati iz okrajnošolske blagajnice proti pošiljati potne izkaznice (Reise-Partikulare). Oddaljenost znaša podpisanemu do Ljubljane in nazaj skupno 21 km, pristojbina za km pa 40 h, torej 8 K 40 h. Dnevščina pa po § 44, lit. b, zakona z dne 29. aprila 1873 člani okrajne konference, oziroma stalnega odbora ne morejo zahtevati.*)

Fr. Ks. Trošt.

Osebna vest. Službo glavnega učitelja na c. kr. učiteljskem v Gorici je dobil g. Josip Cizelj, učitelj meščanske šole na Krškem.

Poročil se je učitelj v Št. Gotardu, g. Fr. Kuhar z gdč. Marico Novakovo. Čestitamo!

Obletnica kronanja ogrskega kralja. Dne 8. t. m. je minilo 37 let, odkar je bil cesar Franc Jožef I. kronan za ogrskega kralja. Vsa javna in konzulatna poslopja so bila v zastavah, v vseh šolah so se vršile veselice.

*) Seveda, ker žive takrat lahko ob zraku!

Uredn.